

УДК 343.137

О. В. Сачко

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри адміністративного і кримінального права
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара**ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА ТА ДОКТРИНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДСТАВІ УГОД У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ**

Приведення вітчизняного законодавства у відповідність із загальноєвропейськими міжнародними стандартами прав людини, закономірно обумовлює необхідність аналізу проблем забезпечення верховенства права при застосуванні таких новел кримінально-процесуального законодавства як інститут провадження на підставі угод, практика застосування якого показує як недосконалість самого даного інституту, так і недостатній його науковий аналіз з урахуванням практики ЄСПЛ.

Спроба реалізації приписів правових норм щодо особливостей провадження на підставі угод показує наявність суперечливості положень норм кримінального і кримінально-процесуального права, прогалин у законодавстві, неузгодженість національного права з прецедентною практикою ЄСПЛ, наявністю багатьох проблем забезпечення верховенства права, що лежать як у площині недосконалості законодавства, так і у реаліях діяльності слідчих органів, прокуратури та суду, а також недостатнім науковим аналізом наявних проблем.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми показує на посилення уваги дослідників до реалізації принципу верховенства права [10; 14; 17; 20; 22], окремих проблем інституту провадження на підставі угод [5-9; 11-13; 15; 19; 21; 25-28], окремих аспектів європейських стандартів правосуддя та застосування прецедентної практики ЄСПЛ [10; 16; 17], іншим проблемам процесуальної форми [13, 24]. Між тим, наявні публікації не вичерпують складну проблему забезпечення верховенства при застосуванні інституту угод у кримінальному процесі.

Метою даної роботи є визначення на основі європейських стандартів правосуддя ймовірних шляхів підвищення ефективності застосування інститутів угод у кримінальних провадженнях.

Спрощений порядок кримінального судочинства у більшості європейських країн і США забезпечує інститут угод, який одночасно сприяє реалізації принципу процесуальної економії, а також у певній мірі при належному його застосуванні сприяє забезпеченню права потерпілого на швидке і повне відшкодування заподіяної йому шкоди.

Подібний спосіб розв'язання кримінальних правовідносин відомий ще з сивої давнини. За ча-

сів Руської Правди, норми якої наголошували насамперед на відшкодуванні шкоди потерпілому, вимагаючи, поряд з цим, і відшкодування заподіяної йому моральної шкоди. Наприклад, ст. 3-4 Руської Правди встановлювалось правило: якщо хтось кого ударить батоном, або руків'ям меча чи просто рукою, то має заплатити 12 гривень за образу. Передбачалось також можливість вибору потерпілим засобів покарання винуватого: тілесне покарання чи грошове стягнення [24, с. 272-273].

Відновне правосуддя – це нова доктринальна модель того, як суспільству і державі в особі правоохоронних та судових органів треба швидко і ефективно без зайвих затрат відповідати на факт вчинення кримінального правопорушення.

Суть даної доктринальної моделі полягає у тому, що всякий злочин чи інше кримінальне правопорушення мають потягнути за собою зобов'язання правопорушника щодо усунення шкоди і інших негативних наслідків, заподіяних потерпілому, а держава через законодавчі процедури мотивує добровільне відшкодування матеріальної та і компенсацію моральної шкоди, завданої кримінальним правопорушенням потерпілій особі, сприяє відповідній соціально активній поведінці винної особи, надає їй необхідні преференції та створює необхідні умови забезпечення справедливого розв'язання кримінально-правового конфлікту, запроваджуючи новітню процесуальну форму спрощеного кримінального провадження.

Відновне правосуддя розглядається як рух за справедливість, воно доповнює офіційну доктрину і форму правосуддя, залучає самі сторони та громадськість до рішення наслідків злочину, сприяючи соціальній реінтеграції кримінального правопорушника і зменшуючи кількість кримінальних покарань, і покликане не скасувати офіційне правосуддя, а додати йому шляхом використання певного способу вирішення кримінальних ситуацій дієвий відновлювальний характер.

КПК України (ст. 468) закріплює особливий порядок кримінального провадження на підставі двох видів угод:

1) угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим;

2) угода між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості.

Попри певну схожість та їх об'єднання на цій основі в одній главі КПК України, а також регламентуванні підстав і порідку їх застосування в окремих єдиних статтях закону, ці дві форми угод у кримінальному провадженні мають суттєві відмінності і отримують різну оцінку науковців.

І. *Інститут угоди про примирення* між обвинуваченим (підозрюваним) і потерпілим, який інколи іменується інститутом примирення сторін, безумовно, є позитивним надбанням процесуальної науки.

Принцип пріоритетності інтересів потерпілого, який зараз відроджується у національному законодавстві, відповідає ідеям гуманізму. З огляду на значну кількість щорічно розслідуваних справ та той факт, що значна частина з них є справами про злочини невеликої тяжкості, можна стверджувати, що Україні потрібна процесуально-правова технологія, яка визначала б умови і межі компромісу у кримінальному процесі, критерії й гарантії забезпечення справедливого розв'язання справи та захисту прав і свобод учасників процесу. Кримінальне провадження на підставі угод – інститут кримінального процесу, який передбачає спрощення кримінального провадження на підставі компромісу між представниками різних сторін за умови доведеності вини обвинуваченого та взаємних поступок, забезпечення відновлення порушених кримінальним правопорушенням прав [24, с. 279].

При угоді про примирення між потерпілим та підозрюваним чи звинуваченим ініціювати угоду про примирення сторін мають право тільки потерпілий з підозрюваним або обвинуваченим. Домовленості (перемови) стосовно угоди про примирення можуть проводитися самостійно потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим, так із захисником і представником (законним представником) або за допомогою іншої особи (медіатора), погодженої сторонами кримінального провадження, крім слідчого, прокурора або судді, оскільки ці учасники провадження можуть бути не заінтересовані у подальшому провадженні на підставі угоди, яка дозволяє ухвалення судового рішення, не чекаючи завершення розслідування у повному об'ємі.

Посередниками при переговорах про угоду про примирення повинні бути професійні спеціалісти (медіатори), які будуть допомагати консультаціями обох сторін для досягнення домовленості і складання проектів необхідних документів.

Рамковим рішенням Ради Європейського Союзу «Про положення жертв у кримінальному судочинстві» від 15 березня 2001 року медіація у кримінальних справах визнається як пошук до або під час кримінального процесу взаємоприйнятого рішення між потерпілим та правопорушником за посередництва компетентної особи – медіатора.

Медіація – це програма примирення потерпілих та правопорушників, визначається як структурована безпосередня зустріч сторін конфлікту, під час якої за допомогою нейтральної третьої сторони (медіатора) потерпілий і правопорушник мають можливість брати активну участь у вирішенні проблем, викликаної злочином.

Медіація у кримінальних справах дозволяє вирішити конфлікт внаслідок активного залучення обох сторін, забезпечує більш швидке реальне відшкодування шкоди потерпілому, трансформує боротьбу між сторонами у суспільну діяльність з вирішення їх проблем, допомагає правопорушнику усвідомити свою відповідальність за скоєний злочин, зменшує кількість повторних правопорушень.

Досягнуті домовленості між сторонами оформляються договором, в якому фіксується порядок відшкодування потерпілому шкоди, заподіяної правопорушником, з наступним його дорученням до матеріалів кримінальної справи, як документа, що підтверджує факт примирення сторін і добровільного відшкодування шкоди. Зазначені обставини є підставою для припинення кримінальної справи судом або пом'якшення відповідальності правопорушника за скоєне.

Хоча спеціальних нормативно-правових актів, які створювали б умови для здійснення медіації в Україні, на сьогодні не існує, чинне кримінальне та кримінально-процесуальне законодавство України містить норми, які дозволяють судді врахувати наслідки медіації. Суд враховує результати медіації і звільняє підсудного від кримінальної відповідальності, застосовуючи ст. 45 КК України (дійове каяття), ст. 46 КК (примирення з потерпілим).

Суддя також може врахувати примирення сторін як обставину, що пом'якшує покарання під час винесення вироку (п. 2 ч. 1 та ч. 2 ст. 66 КК), призначити більш м'яке покарання, ніж передбачене законом за вчинення тяжкого та особливо тяжкого злочину (ст. 69 КК), звільнити від відбування покарання з призначенням іспитового строку на підставі ст. ст. 75, 104 КК, а також звільнити неповнолітнього від кримінальної відповідальності та покарання на підставі ст. ст. 97, 105 КК України.

У чинних постановках Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 № 5 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх»; від 2 липня 2004 № 13 «Про практику застосування судами законодавства, яким передбачені права потерпілих від злочинів»; від 15 травня 2006 № 2 «Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру» судам при здійсненні правосуддя рекомендовано співпрацювати з громадськими організаціями, які про-

водять процедури примирення у кримінальних справах.

Уперше в Україні відновлені практики стали впроваджуватися Українським Центром «Порозуміння» (УПЦ). УПЦ підготовлені методики проведення медіацій у кримінальних провадженнях, проводяться тренінги медіаторів, підтримуються регіональні центри відновного правосуддя, проводиться нормотворча діяльність.

В умовах недостатнього фінансування та надмірної завантаженості судової системи судовими справами, запровадження на законодавчому рівні процедур медіації, у тому числі й у кримінальному провадженні, сприятиме вдосконаленню механізмів захисту прав людини і громадянина [25].

Медіація у нинішньому вигляді, як структурований процес, розпочинає свою історію у США приблизно з 1940-х, коли було створено Федеральну службу медіації та примирення, яка мала врегулювати трудові спори. Наступні десятиліття ознаменувалися бурхливим розвитком різноманітних схем та процедур позасудового врегулювання спорів та їх апробація. І лише у 2003 році було розроблено та прийнято Модельний закон США про медіацію. Модельний закон закріпив те, що було напрацьовано і вирішено на практиці. Так, закріплено, що медіація – це процес, в якому медіатор скеровує комунікацію та переговори між сторонами, щоб посприяти їм у досягненні добровільної згоди щодо їх спору. Існує точка зору, що Модельний закон про медіацію у США мав, власне, таку головну мету – однаковий захист конфіденційності медіації у різних штатах, аби задовольнити очікування сторін і медіатора щодо конфіденційності посередництва з метою сприяти щирості учасників у процесі медіації незалежно від місця її проведення. Тобто, нормативний акт не вводив, не регламентував детально якийсь новий механізм, а лише вирішував конкретне поставлене перед ним завдання: однакові вимоги до конфіденційності з метою забезпечення щирості у процесі, яка є запорукою ефективності медіації.

Шлях медіації в Україні принципово інший. Близько 20 років тому медіація прийшла в Україну і у більшій мірі, як не дивно, розвивалась у кримінальних справах, адже відповідні статті Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів допускали застосування медіації, хоча вона прямо й не згадана у кодексах.

Україна у рамках міжнародних зобов'язань що до гармонізації законодавства із законодавством ЄС, має здійснити деякі кроки для створення умов для застосування медіації, зокрема у сімейних, кримінальних, адміністративних та цивільних справах (відповідно до Рекомендації Ради Європи Rec (98) 1; Rec (99) 19; Rec (2001) 9; Rec (2002) 10). На рівні вищого керівництва держави вже було

прийнято рішення, що держава повинна сприяти розвитку таких державних інституцій, як третейські суди, посередники (медіатори) тощо, які допомагають залагодити спір, не доводячи його до суду (Указ Президента України № 361/2006 від 10 травня 2006 року «Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів»).

Однак, як кажуть, віз і нині там, адже обізнаність населення у питанні медіації дуже низька, внаслідок чого мала і кількість справ, що передаються на медіацію. Спроби законодавчого врегулювання медіації як механізму позасудового врегулювання спорів розпочалися ще з проекту Закону про медіацію від Мінюсту, що був винесений на громадське обговорення у 2008 році (так і не був зареєстрований у Верховній Раді України). Спроби прийняти закон про медіацію до сих пір не дали результату. Останній проект Закону про медіацію було включено до порядку денного розгляду Верховної Ради України: 739-VII від 06.02.2014, але потім проект було знято з розгляду, а 27.11.2014 року відкликано [11].

Насамперед, у законодавця виникло багато питань, які потребували відповідей для відображення у законі, проте жодна з відповідей не відображала повною мірою потреби української практики, за браком значної кількості застосувань медіації у різноманітних сферах. Не ясно наскільки деталізованим він має бути. Між тим, варіантів медіації, виходячи з міжнародного досвіду, може бути багато.

Впровадження у правове поле інституту медіації насамперед вимагає законодавчого визначення статусу самих «медіаторів», повноважень центрального органу, метою якого була б координація роботи таких посередників, а також закріплення кола проваджень, в яких можлива медіація (наприклад, у Франції нема ніяких обмежень по її застосуванні, а у Польщі можливість медіації дозволяється лише у справах з нетяжкими злочинами).

Є успішний досвід інших країн у використанні обов'язкової присудової медіації. Наприклад, деякі штати у США, Італія, де було прийнято закон з відповідною вимогою щодо обов'язковості присудової медіації. Деякі країни Європи вирішили використати більш м'яку модель – рекомендована судом медіація з чітким обмеженням часу на медіацію (досвід Словенії – рекомендовано взяти участь у двох медіаційних сесіях по 4 години). Однією з основних переваг запровадження обов'язкової присудової медіації автори вбачають гарантовану популяризацію медіації та розвантаження судів.

Як показує досвід, навіть країни системи загального права, зокрема Великобританія, перед запровадженням медіації на рівні нормативних актів проводили тривалу та широкомасштабну

популяризаційну кампанію, що ознайомила всі версти населення із самою медіацією.

Ініціатори законопроекту про медіацію в Україні схилиються до думки, що неможливо наперед достеменно точно сказати, яка модель медіації стане найважливішою та приживеться і дасть найбільшу користь, тому має бути прийнятий лише рамковий, так званий стартовий закон, який би виконав конкретні, справді потрібні на цей момент завдання, а саме:

1. Має бути впроваджено у законодавче поле термін медіації та «легалізовано» медіаційні послуги, тобто відповідні зміни мають бути внесені до державних класифікаторів видів економічної діяльності, професій тощо, з метою забезпечити можливість медіаторам виконувати свою роботу, у тому числі на комерційній основі у рамках правового поля;

2. Необхідні процесуальні гарантії можливості проведення медіації у справах, де розпочато те чи інше провадження, а з цим пов'язані й перерви у строках розгляду справ, але у певних визначених межах, і закріплення згоди на участь у добровільній /рекомендованій/ обов'язковій медіації на строки позивної давності, і можливості призупинення виконавчого провадження у разі проведення медіації після винесення рішення;

3. Конфіденційність медіації і всієї чи певної інформації, що стала відома у процесі медіації, заборона допиту медіатора як свідка тощо;

4. Необхідні гарантії для виконання рішення, прийнятого за результатами медіації.

По суті, перелічені вище питання – це саме ті питання, на які зараз необхідно отримати позитивну законодавчу відповідь, щоб простимулювати подальший розвиток безпечної практики медіації.

II. *Угода про визнання винності* – абсолютна новела кримінального процесу, яка поспіхом запроваджена у КПК України у 2012 році, має багато доктринальних вад та законодавчих опусів.

Сам термін – «угода про визнання винності» у більшості теоретиків раніше завжди викликав негативний образ обвинувача і захисника, які, не дивлячись на службові бар'єри і етичні принципи, небезкорисливо «торгуються» про сприятливий результат справи, а потім нав'язують своє рішення підсудному і судді, на чому кримінальне провадження закінчується. Вони вбачали, що не зрідка суть такого визнання винності зводиться до того, що обвинувачений визнає себе винним у менш тяжкому злочині, чим скоєне їм насправді. В обмін на це особа, що підтримує звинувачення, вимагає призначення м'якшого покарання, ніж таке, на яке б міг розраховувати обвинувачений у разі принципового підходу до розслідування скоєного ним злочину. Таким чином, противники угод про визнання винності, заперечуючи можливість включення цього правового інституту у нове

кримінальне процесуальне законодавство пострадянських країн, стверджують, що цей інститут суперечить принципам кримінального процесу, зокрема принципу об'єктивної істини, збільшує ризик судової помилки [7].

Укладення такої «оборудки» у практиці європейських країн, як правило, веде за собою спрощення процедури подальшого судочинства, тобто справа не передається на розгляд суду присяжних, а зібрані на досудовому слідстві докази у суді практично не досліджуються. Дійсно, інститут звільнення від кримінальної відповідальності, наприклад, по федеральному кримінальному законодавству США, порівняно з кримінальним законодавством України, має свою специфіку. Характерною особливістю досудового провадження у США є те, що у ньому значно скорочена «відстань» від моменту скоєння злочину до ухвалення підсумкового процесуального рішення у справі, причому укладенням договору про визнання винності у цій країні закінчується, по різних оцінках від 80 до 90 відсотків всіх досудових розслідувань. Подібна угода не зрідка полягає і у тому випадку, коли обвинувачений визнає себе винним у здійсненні менш тяжкого злочину, або ж не за всіма пунктами звинувачувального акту, а також коли обвинувач, сумніваючись, що присяжні визнають обвинуваченого винним, пред'являє звинувачення у скоєнні злочину меншої міри тяжкості. Тому, коли прокурор не впевнений, що зможе довести, наприклад, здійснення особою умисного вбивства, він висуває звинувачення у спричиненні смерті по необережності [9; 18].

Угоди про визнання винності відомі практиці не лише у країнах англо-американського типу кримінального процесу. Такі процедури закріплені у КПК Італії, Іспанії, Німеччини, Бельгії, Нідерландів та інших країн. Наприклад, аналогічною угодам про визнання винності в Україні є так звана процедура "patteggiamento", закріплена у КПК Італії. Згідно з даною нормою, у будь-який час до судового розгляду прокурор, обвинувачений (його захисник) можуть домовитися про кваліфікацію злочину і можливу міру покарання, подавши до суду відповідне клопотання.

Згідно з КПК України (ст. 469) угода про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена за ініціативою будь-якої зі сторін. Укладення угоди про визнання винуватості не допускається у кримінальному провадженні, в якому бере участь потерпілий (фізична чи юридична особа), а також по особливо тяжким злочинам, незалежно від кола суб'єктів, яким заподіяно шкоду. Процесуальний порядок угоди про визнання винності аналогічний примиренню сторін, хоча і має ряд особливостей. Насамперед, таку угоду можна укласти як у рамках провадження по кримінальних про-

ступках, злочинам невеликої чи середньої тяжкості, так і по тяжким злочинам, внаслідок яких шкода завдана лише державним чи суспільним інтересам (ч. 3 ст. 469 КПК України). Угода про визнання винуватості може бути укладена за ініціативою прокурора або підозрюваного чи обвинуваченого. Наприклад, якщо обвинувачений до проголошення ним останнього слова досягає згоди з прокурором або потерпілим, він може перед останнім словом або навіть під час своєї мови заявити про бажання укласти одну з можливих угод. При цьому суд, надаючи можливість обвинуваченому закінчити свій виступ, згідно з ч. 3 ст. 474 КПК невідкладно зупиняє проведення процесуальних дій і переходить до розгляду угоди по суті. Укладення угоди з прокурором у результаті передбачає пом'якшення покарання або повне звільнення від кримінальної відповідальності. Тому запропонована в угоді міра покарання заздалегідь узгоджується сторонами з урахуванням характеру звинувачення і обставин, які повинні враховуватися прокурором (ст. 470 КПК). Наслідком укладення угоди про визнання винуватості є обмеження прав прокурора і звинуваченого (підсудного) на оскарження рішення суду в апеляційному або касаційному порядку (згідно з положеннями ст. ст. 394 та 424 КПК України).

З цього приводу В.М. Тертишник слушно зазначає: «Згідно з ч. 5 ст. 364 КПК України «учасники судового провадження мають право у судових дебатах посилатися лише на ті докази, які були досліджені у судовому засіданні». Відповідно до приписів ч. 4 ст. 95 «суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання». У ч. 3 ст. 370 КПК України визначено, що «обґрунтованим є рішення, ухвалене судом на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтверджені доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими судом відповідно до статті 94 цього Кодексу». Отже, п. 2 ч. 1 ст. 468 КПК України, ст. 472 КПК України та ч. 2 ст. 473 КПК України (щодо укладення угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості) не мають застосовуватися і підлягають скасуванню як норми, які скасовують суттєві наявні гарантії встановлення об'єктивної істини та забезпечення прав і свобод людини, які звужують наявні права і свободи людини та суперечать чинній Конституції України, міжнародним правовим актам та принципам і окремим положенням норм самого КПК України та виходять за межі здорового глузду [23, с. 643].

Сьогодні все активніше заявляють свою прихильність до даної позиції багато вчених-процесуалістів [6; 8; 28].

Звертаємо увагу на цікаве рішення ЄСПЛ у справі «Mirovni In titut v. Slovenia» від

13.03.2018, в якому ЄСПЛ установив, що судовий розгляд має гарантувати право на публічне слухання у розумінні параграфу 1 статті 6 Конвенції, оскільки такий принцип є певним засобом суспільного контролю, одним зі способів утвердження довіри до суду. Таким чином, розгляд справ у спрощеному провадженні без виклику сторін суперечить практиці ЄСПЛ. Відповідно вироки, винесені без всебічного дослідження доказів у суді, без гарантованого права підсудного задавати питання свідкам, що свідчать проти нього, а також без участі сторони захисту у дослідженні інших доказів можна вважати незаконними.

Зазначимо також, що згідно зі ст. 17 КПК України: «Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні кримінального правопорушення і має бути виправданим, якщо сторона обвинувачення не доведе винуватість особи поза розумним сумнівом».

Щодо обмеження права на оскарження вироку у разі укладення угоди про визнання винуватості є певні заперечення. Стаття 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, зокрема зазначає, що «кожен, кого засуджено за будь-який злочин, має право на те, щоб його засудження і вирок були переглянуті судовою інстанцією вищого порядку згідно з законом» [2].

У справі «Ростовцев проти України» (рішення від 25 липня 2017 року) суд визначає, що «будь-які обмеження права на перегляд, що містяться у національному законодавстві, мають за аналогією з правом доступу до суду, закріпленим пунктом 1 статті 6 Конвенції, переслідувати законну мету та не порушувати саму суть цього права».

Більш широке запровадження у слідчу і судову практику інститутів провадження на підставі угод потребує зміцнення гарантій захисту прав і свобод учасників процесу, розроблення та запровадження з урахуванням принципу верховенства права більш досконалої процедури слідства і судового розгляду відповідних справ. Потребують узгодження інститут «дійового каяття» та процесуальні форми, провадження на підставі угод. Угода про визнання вини не може бути застосована у кримінальному процесі України з огляду на її суперечність нормам Конституції України. Разом з тим потребує запровадження процесуальна форма застосування інституту дійового каяття. Угода про примирення підозрюваного з потерпілим має отримати більш широке застосування. З урахуванням формування інституту кримінальних проступків такі угоди мають стати беззаперечною підставою закриття провадження органами дізнання на досудових стадіях процесу, а також судом на будь-якій з стадій судового розгляду.

Перспективи подальшого дослідження проблеми вбачаються у розробці концептуальної моделі

інституту дієвого каяття та окремої глави КПК України, присвяченої особливим формам кримінальних проваджень.

Література

1. Конституція України: Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141, зі змінами, внесені згідно із Законами № 2222-IV від 08.12.2004, ВВР, 2005, № 2, ст. 44; № 2952-VI від 01.02.2011, ВВР, 2011, № 10, ст. 68; № 586-VII від 19.09.2013, ВВР, 2014, № 11, ст. 142; № 742-VII від 21.02.2014, ВВР, 2014, № 11, ст. 143; № 1401-VIII від 02.06.2016, ВВР, 2016, № 28, ст. 532.

2. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини від 04.11.96. Офіційний вісник України. 1998. № 13.

3. Кримінально-процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9–13. Ст. 88, зі змінами, внесеними згідно із Законами України / Верховна Рада. URL: www.rada.gov.ua

4. Про положення жертв у кримінальному судочинстві: Рамкове рішення Ради Європейського Союзу від 15 березня 2001 року. Офіційний журнал. 2001. № L082. С.18-42.

5. Біцай А.В. Участь адвоката в медіації: монографія / за заг. ред. д.ю.н., проф. О.Г. Яновської. К.: Алерта, 2017. 260 с.

6. Добровольська О.Г. Проблеми інституту кримінального провадження на підставі угод. Право і суспільство України. 2013. № 5. С. 150-154.

7. Іваненко П.С. Примирення винного з потерпілим. Часопис Академії адвокатури України. 2010. № 8. С. 16-19.

8. Карпов Н.С. Проведення скороченого судового розгляду у кримінальному процесі. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Юриспруденція. 2014. № 10-2. С. 104-106.

9. Козочкин И.Д. Преступление и наказание в Англии, США, Франции, ФРГ, Японии: учебное пособие. М.: Омега, 1992.

10. Комарова Т.В. Суд Європейського Союзу: розвиток судової системи та практики тлумачення права ЄС: монографія. Харків: Право, 2018. 528 с.

11. Літвінов В.І., Сачко О.В. Угоди в кримінальному судочинстві. Право і суспільство. 2016. № 6. С. 184-190.

12. Мороз В. Угода про визнання винуватості як підстава для визнання правочину фіктивним. Юридична газета. 07 червня 2018. URL: <http://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/ugoda-pro-viznannya-vinuvatosti-yak-pidstava-dlya-viznannya-pravochinu-fiktivnim.html>.

13. Новосельцев А. Новые кодексы: кто дал вам право, или Пара слов о процессуальных закладках. Ракурс. 13 июля 2017. URL: <https://racurs.ua/1606-kto-dal-vam-pravo-ili-para-slov-o-processualnyh-zakladkah.html>.

14. Нор В., Бобечко Н. Кримінально-процесуальне право України: надбання, загрози, очікування. Law of Ukraine. 2017, Issue 5, p. 112-121. 10 p.

15. Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод: Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11 грудня 2015 року № 13.

16. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України): навчальний посібник / звер-

нення до читачів Голови Конституційного Суду України (VII. 2010-VII. 2013 роки) А.С. Головіна; вст. слов о і заг. ред. проф. П.Ф. Мартиненка, В.М. Кампа. К., 2013. 376 с.

17. Правові позиції Європейського суду з прав людини: аналітичний огляд / О.М. Дроздов, О.В. Дроздова; за заг. ред. О.М. Дроздова, М.С. Ковтун, В.І. Ковтуна. Харків: Фактор, 2018. 624 с.

18. Прилуцький С. Інститут допустимості доказів у кримінальному судочинстві США та Англії: порівняльно-правовий аспект. Право України. 2006. № 10. С.132-134.

19. Рибалко В.О. Примирення як одна з підстав для укладення угод у кримінальному судочинстві. Актуальні проблеми юридичної науки на шляху сучасної розбудови держави і суспільства: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 5-7 червня 2014 р. / Ред. кол.: В.С. Венедіктов, А.М. Куліш, М.М. Бурбика; За ред.: В.С. Венедіктова, А.М. Куліша. Суми: СумДУ, 2014. С. 361-364.

20. Стандарты справедливого правосудия: международные и национальные практики / М.Р. Воскобитова, Г.В. Диков, С.А. Насонов и др.; под ред. Т.Г. Морщаковой. Москва: Мысль, 2012. 583 с.

21. Тertiшник В. Без суду і слідства: гострі кути реформування кримінально-процесуального законодавства. Юридичний журнал. 2004. № 11. С. 116-118.

22. Тertiшник В.М. Верховенство права та забезпечення встановлення істини в кримінальному процесі України: монографія. Дніпропетровськ: Дніпропродж. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2009. 404 с.

23. Тertiшник В.М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Вид. 15-те, доповн. і перероб. К.: Правова Єдність, 2018. 854 с.

24. Тertiшник В.М. Кримінальний кодекс України. Особлива частина: підручник. Академічне видання. К.: Алерта, 2014. 420 с.

25. Тiмохов О. Медіація у кримінальних справах. Юридична газета. № 27 (317). С. 6-7.

26. Чумак К. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із примиренням винного з потерпілим vs. угода про примирення: проблеми розмежування. Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2016. № 2. Ч. 2. С. 135–141.

27. Щерба С.П., Савкин А.В. Деятельное раскаяние в совершенном преступлении. М., 1997. 48 с.

28. Ямпольський В. «Не винуватий я!», або дещо про угоди про визнання винуватості. URL: <http://blog.liga.net/user/vyampolskyy/article/12156.aspx>.

Анотація

Сачко О. В. Європейські стандарти верховенства права та доктринальні проблеми провадження на підставі угод у кримінальному судочинстві. – Стаття.

У статті проводиться інтегративний аналіз інституту провадження на підставі угод та забезпечення при цьому верховенства права, здійснено порівняння норм кримінального процесуального законодавства, утворюючих інститут угод у кримінальному судочинстві України і інших країн, виділені загальні ознаки, схожості та відмінності угод про визнання винуватості та угод про примирення сторін, подані сучасні правові позиції Європейського суду з прав людини з цих проблем, розкриті шляхи удосконалення законодавства та практики його застосування.

Ключові слова: верховенство права, медіація, кримінальне судочинство, інститут угод, угода про визнання винуватості.

Аннотация

Сачко А. В. Европейские стандарты верховенства права и доктринальные проблемы производства на основании соглашений в уголовном судопроизводстве. – Статья.

В статье проводится интегративный анализ института производства на основании соглашений и обеспечения при этом верховенства права, проведено сравнение норм уголовного процессуального законодательства, образующих институт соглашений в уголовном судопроизводстве Украины и других стран, выделены общие признаки, сходства и различия соглашений о признании виновности и соглашения о примирении сторон, представлены современные правовые позиции Европейского суда по правам человека по этим проблемам, раскрыты пути совершенствования законодательства и практики его применения.

Ключевые слова: верховенство права, медиация, уголовное судопроизводство, институт сделок, соглашение о признании виновности.

Summary

Sachko O. V. European standards of rule of law and doctrinal problems of proceedings on the basis of agreements in criminal proceedings. – Article.

The article analyzes the institute of proceedings on the basis of agreements and ensures the rule of law, compares the norms of the criminal procedural legislation, which establishes the institute of agreements in criminal proceedings in Ukraine and other countries, the general features, similarities and differences of the agreements on recognition of guilty and conciliation agreements are distinguished. the parties presented modern legal positions of the European Court of Human Rights on these problems, ways of improving the legislation and practices of its application were revealed.

Key words: rule of law, mediation, criminal justice, institution of agreements, agreement on the recognition of guilty.